EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 9.7.2026.
COM(2026) 353 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

ES konkurences noteikumu piemērošana lauksaimniecības nozarei

1. Ievads

Regula (ES) Nr. 1308/2013 par tirgus kopīgo organizāciju[1] ("TKO regula") noteic nosacījumus par lauksaimniecības produktu tirdzniecību iekšējā tirgū. Tā ir kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) neatņemama daļa un paredz saskaņotus tehniskos tirgus un tirdzniecības noteikumus, tādējādi nodrošinot ES lauksaimniecības nozares orientēšanos uz tirgu. Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD) lauksaimniecībai piešķir īpašu statusu tālab, lai lauksaimniecības produktiem piemērojamie konkurences noteikumi, ņemot vērā KLP mērķus, būtu pielāgoti nozares specifiskajām iezīmēm (to vidū jāmin lauksaimniecības sadrumstalotība (salīdzinot ar agropārtikas piegādes ķēdes dalībnieku koncentrāciju tās augšposmā un lejasposmā), ilgi ražošanas cikli un vērā ņemams svārstīgums, ko rada klimata un dabas faktori). Eiropas Komisija (Komisija) šo ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei iesniedz saskaņā ar TKO regulas 225. panta d) punktu. Saskaņā ar minēto punktu šajā ziņojumā izklāstīts, kā TKO regulā noteiktie konkurences noteikumi tikuši piemēroti[2] lauksaimniecības nozarei visās dalībvalstīs[3].

Ziņojums aptver laikposmu no 2017. gada jūlija līdz 2025. gada jūlijam un attiecas uz TKO izņēmumiem no konkurences noteikumu piemērošanas un pretmonopola izmeklēšanu aprakstu[4].

Ziņojums jāskata, ņemot vērā plašāku ekonomisko un rīcībpolitisko kontekstu attiecīgajā periodā. Tolaik Eiropas lauksaimniecība saskārās ar vairākām būtiskām ekonomiskām un sanitārām krīzēm, piemēram, Covid-19 pandēmiju, Krievijas agresijas karu pret Ukrainu, enerģijas un mēslošanas līdzekļu izmaksu strauju kāpumu, ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem

---

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).

[2] Izņēmumi no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas balstās uz ražotāju pašnovērtējumu, tāpēc ražotājiem Komisijai par to nav jāziņo. Līdz ar to šā ziņojuma pamatā galvenokārt ir Komisijai iesniegtie oficiālie atzinuma pieprasījumi, sūdzības, valsts konkurences iestāžu veiktās *ex officio* izmeklēšanas un dalībvalstu ziņojumi.

[3] Lauksaimniecības nozare aptver TKO regulas 1. panta 2. punktā un I pielikumā uzskaitītos produktus.

[4] Iepriekšējais ziņojums: *Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Savienības konkurences noteikumu piemērošana lauksaimniecības nozarei"* (COM(2018) 706 final) un Komisijas dienestu darba dokuments, kas pievienots Komisijas ziņojumam Eiropas Parlamentam un Padomei "Savienības konkurences noteikumu piemērošana lauksaimniecības nozarei" (SWD(2018) 450 final).

un tādiem pastāvīgiem sanitārajiem apdraudējumiem kā dzīvnieku slimības, un uz visiem šiem notikumiem Komisija stingri reaģēja[5].

2024. gadā stratēģiskajā dialogā par lauksaimniecības nākotni Eiropas Savienībā[6] ("stratēģiskais dialogs") Komisijai un dalībvalstīm tika ieteikts saskaņā ar TKO regulas 210.a pantu veicināt lauksaimnieku un citu piegādes ķēdes dalībnieku sadarbības iniciatīvas, lai tādējādi atalgotu lauksaimniekus par viņu ilgtspējas centieniem un investīcijām. Stratēģiskajā dialogā Komisija un dalībvalstis turklāt tika aicinātas gadījumos, kad tās risina problēmas, ar kurām saskaras ES lauksaimnieki, "atturēties no pārmērīgas iejaukšanās tirgū, kas ierobežo konkurenci".

2024. gada decembrī Komisija ierosināja pasākumus, kuru mērķis ir stiprināt lauksaimnieku pozīciju pārtikas piegādes ķēdē un atjaunot tās dalībnieku savstarpējo uzticēšanos, un to vidū bija priekšlikumi, kas saistīti ar lauksaimniecībā piemērojamiem konkurences noteikumiem[7].

2. TKO regulā paredzēto konkurences noteikumu piemērošana lauksaimniecības nozarei visās dalībvalstīs

LESD lauksaimniecībai piešķir īpašu statusu. Saskaņā ar LESD 42. pantu ES konkurences noteikumi uz lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību attiecas tikai tiktāl, cik noteicis Eiropas Parlaments un Padome atbilstīgi LESD 43. panta 2. punktam, kā arī ievērojot piecus LESD 39. pantā izvirzītos KLP mērķus. Eiropas Savienības Tiesa (EST) ir atzinusi KLP prevalenci pār LESD mērķiem konkurences jomā[8]. Vēl Tiesa ir atzinusi, ka faktiskas konkurences saglabāšana ir viens no KLP un tirgu kopīgās organizācijas mērķiem[9].

---

[5] Īpašais ziņojums "Lauksaimniecības produktu piegādes ķēžu nodrošināšana Covid-19 laikā".

[6] Stratēģiskais dialogs par lauksaimniecības nākotni Eiropas Savienībā.

[7] *Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulas (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2021/2115 un (ES) 2021/2116 groza attiecībā uz lauksaimnieku pozīcijas stiprināšanu pārtikas piegādes ķēdē* (COM(2024) 577 final).

[8] 1980. gada 29. oktobra spriedums lietā *Maizena*, 139/79, EU:C:1980:250, 23. punkts, 1994. gada 5. oktobra spriedums lietā *Vācija/Padome*, C-280/93, EU:C:1994:367, 61. punkts; 2013. gada 19. septembra spriedums lietā *Panellionios Szdesmos Viomichanion Metapoiisis Paknou*, C-373/11, EU:C:201:567, 39. punkts; pēdējo reizi atgādināts 2017. gada 14. novembra spriedumā lietā *APVE u. c.*, C-671/15, EU:C:2017:860, 37. punkts

[9] 2003. gada 9. septembra spriedums lietā *Milk Marque and National Farmers' Union*, C-137/00, ECLI:EU:C:2003:429, 57. punkts, 2017. gada 14. novembra spriedums lietā *APVE u. c.*, C-671/15, EU:C:2017:860, 37. un 48. punkts.

Uz LESD 42. panta un 43. panta 2. punkta pamata TKO regula nosaka ar lauksaimniecību saistītus izņēmumus no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas. Šie izņēmumi, kas izklāstīti Komisijas 2018. gada ziņojumā, ietver vispārējus izņēmumus, kas var būt horizontāli (attiecībā uz lauksaimnieku, ražotāju vai lauksaimnieku apvienību un ražotāju organizāciju (RO) lēmumiem, nolīgumiem vai saskaņotām darbībām (152. un 209. pants)) vai vertikāli (attiecībā uz atzītu starpnozaru organizāciju (SO) nolīgumiem, lēmumiem vai saskaņotām darbībām (210. pants)), vai gan horizontāli (starp faktiskiem vai potenciāliem konkurentiem (piemēram, lauksaimniekiem), kas darbojas tajā pašā ķēdes līmenī), gan vertikāli (starp dalībniekiem, kas darbojas dažādos ķēdes līmeņos (piemēram, lauksaimniekiem, kas vienojušies ar pārstrādātājiem) (210.a pants)). Ziņojums attiecas arī uz izņēmumiem kolektīvajās sarunās piena nozarē (149. pants), izņēmumiem nopietnas tirgus nelīdzsvarotības gadījumos (222. pants) un izņēmumiem, kas saistīti ar konkrētu produktu un nozaru piedāvājuma pārvaldību (166.a, 167. un 167.a pants).

2.1. Horizontālā sadarbība (TKO regulas 209., 149. un 152. pants)

TKO regulas 209. pants

TKO regulas 209. pantā teikts, ka LESD 101. panta 1. punktu nepiemēro lauksaimnieku, lauksaimnieku apvienību, atzītu RO vai atzītu RO apvienību (ROA) nolīgumiem, lēmumiem vai saskaņotām darbībām, kas attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu vai pārdošanu, vai kopīgu iekārtu izmantošanu lauksaimniecības produktu uzglabāšanai, apstrādei vai pārstrādei, ja vien netiek apdraudēta LESD 39. pantā noteikto KLP mērķu sasniegšana.

Nolīgumi, lēmumi un saskaņotas darbības, kas atbilst 209. panta nosacījumiem, nav aizliegti, un iepriekšējs lēmums, ar ko tos atļauj, nav vajadzīgs. Tomēr attiecīgie tirgus dalībnieki var lūgt Komisijas atzinumu par nolīgumu, lēmumu un saskaņoto darbību saderību ar KLP mērķiem.

Līdz šim Komisija ir izskatījusi vienu lūgumu sniegt atzinumu saskaņā ar 209. pantu. Tas bija 2020. gadā, kad tā sniedza labvēlīgu atzinumu par Spānijas lauksaimnieku kooperatīvu apvienības *Cooperativas agro-alimentarias* (*CAA*) iesniegto lūgumu sniegt atzinumu par to, vai

ar KLP mērķiem saderīgs ir mehānisms, kura mērķis ir Spānijas olīveļļas tirgu stabilizēt[10] ar brīvprātīgu olīveļļas uzglabāšanu.

Mehānisms attiecās uz šādām apvienības kooperatīvu biedru ražotās olīveļļas kategorijām: neapstrādāta augstākā labuma olīveļļa, neapstrādāta olīveļļa un spīdīgā olīveļļa. Olīvkoku bioloģisko ciklu un laikapstākļu dēļ nozare saskaras ar spēcīgām ikgadējām produkcijas svārstībām. Tas rada pārmērīga piedāvājuma vai deficīta periodus, kas savukārt izraisa izteiktu cenu svārstīgumu un finansiālu nestabilitāti ražotājiem.

Tāpēc apvienībā ietilpstošo kooperatīvu biedri ierosināja kādu daļu no olīveļļas pārpalikuma noteiktu laiku uzglabāt. Mērķis bija panākt labāku līdzsvaru starp piedāvājumu un pieprasījumu, kas varētu palielināt lauksaimnieku ienākumus. Dalība mehānismā bija brīvprātīga, un Komisija konstatēja, ka *CAA* un mehānismā iesaistīto kooperatīvu nolīgumi ir saderīgi ar KLP mērķu sasniegšanu un nenoved pie konkurences izslēgšanas.

Atsevišķi 2019. gadā Dānijas Valsts konkurences iestāde (VKI) izmeklēja vairākus bioloģisko olu ražotāju un olu iepakošanas centru nolīgumus, kuru mērķis bija pielāgot produkciju iepakotāju noteiktajam pieprasījumam un saglabāt ekskluzīvas piegādes attiecības starp tiem. Nolīgumu virsmērķis bija šādiem olu ražotājiem saglabāt augstāku cenu, nenosakot konkrētu cenu līmeni. VKI apsvēra, vai nolīgumi varētu atbilst TKO regulas 209. panta nosacījumiem. Pamatojoties uz pieejamo informāciju, VKI pamatu turpināt izmeklēšanu nesaskatīja un 2020. gadā to slēdza, nepieņemot lēmumu.

TKO regulas 149. pants

Saskaņā ar TKO regulas 149. pantu atzīta RO vai atzīta ROA var savu biedru lauksaimnieku vārdā kolektīvi risināt sarunas par svaigpiena piegādes līgumiem attiecībā uz visu kopējo produkciju vai tās daļu.

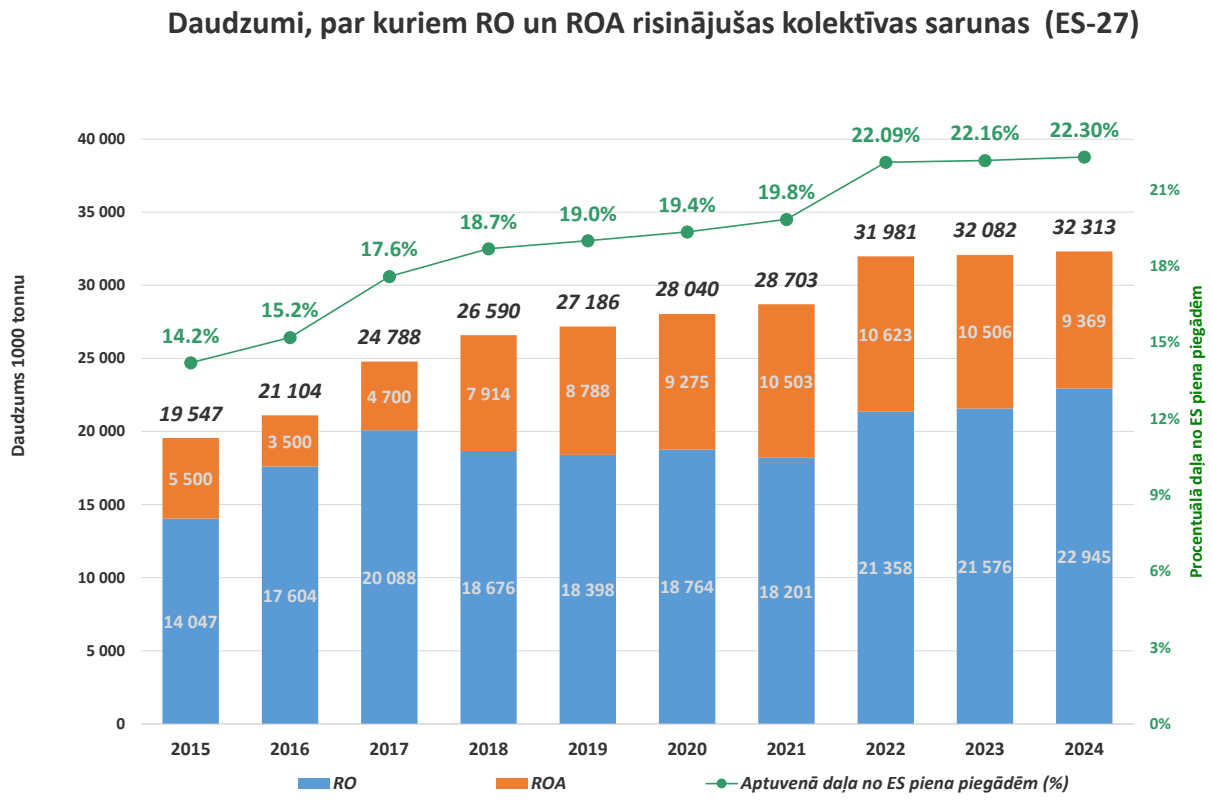
Par svaigpiena piegādēm, kas 2024. gadā veiktas saskaņā ar šo noteikumu risinātu kolektīvu sarunu rezultātā noslēgtu līgumu ietvaros, ziņoja deviņas dalībvalstis[11]. Atzītu RO un atzītu ROA

[10] Komisijas atzinumu skatīt: Atzinumi par saderību. Eiropas Komisija.

[11] BE, BG, CZ, DE, ES, FR, NL, SK, FI.

kolektīvo sarunu rezultātā piegādātais apjoms pārsniedza 32,3 miljonus tonnu, kas atbilst aptuveni 22 % no kopējām ES piena piegādēm 2024. gadā. Čehijā kolektīvās sarunas aptvēra 78 % no ikgadējā savāktā piena apjoma, Vācijā 48 % un Francijā 49 %.

Kopš 2018. gada to ES piena piegāžu īpatsvars, par kurām kolektīvi panākta vienošanās saskaņā ar TKO regulas 149. pantu[12], no 18,7 % 2018. gadā ir palielinājies līdz 22,2 % 2024. gadā[13].

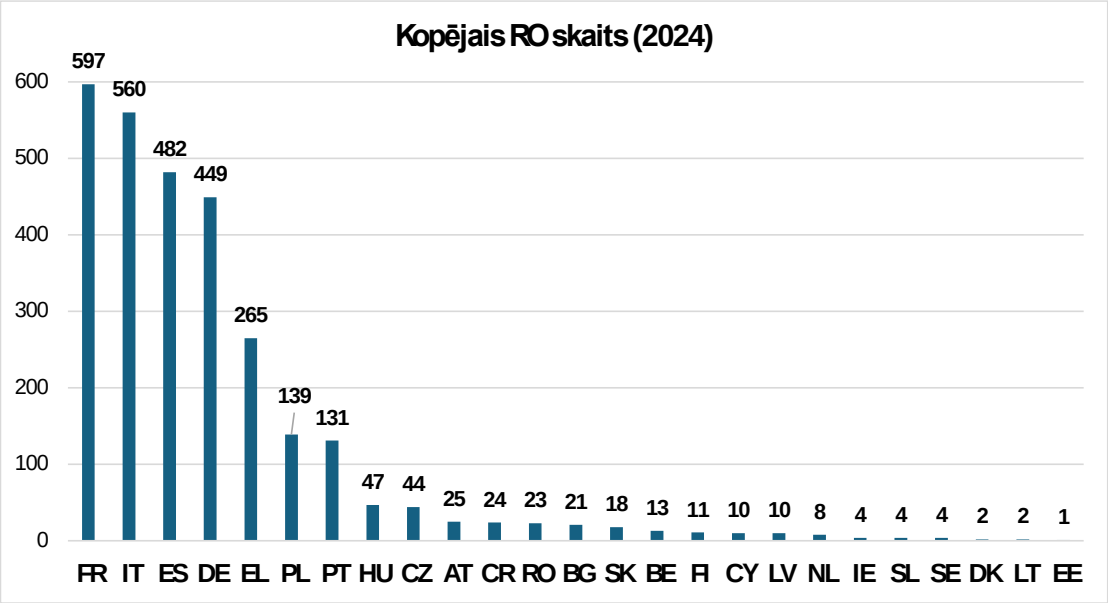
TKO regulas 152. panta 1.a punkts

[12] Kolektīvo sarunu popularitātes pieaugums ir saistīts ar RO/ROA skaita pieaugumu un paša mehānisma sekmēm.

[13] Pamatojoties uz dalībvalstu paziņojumu, ko sniedz saskaņā ar 3. panta 1. punktu Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 511/2012 (2012. gada 15. jūnijs) par paziņojumiem attiecībā uz Padomes Regulā (EK) Nr. 1234/2007 paredzētajām ražotāju organizācijām un starpnozaru organizācijām, kā arī līgumslēgšanas sarunām un līgumattiecībām piena un piena produktu nozarē (OV L 156, 16.6.2012., 39. lpp.).

152. panta 1.a punktā skaidri paredzēts no LESD 101. panta 1. punkta izslēgt atzītu RO vai atzītu ROA, kas savu biedru vārdā attiecībā uz visu kopējo produkciju vai tās daļu plāno ražošanu, optimizē ražošanas izmaksas, laiž produktus tirgū un risina sarunas par lauksaimniecības produktu piegādes līgumiem. Lai gūtu labumu no šīs nepārprotamās izslēgšanas, organizācijām faktiski jāveic saimnieciska darbība, piemēram, kopīga uzglabāšana, izplatīšana, kopīga atkritumu apsaimniekošana vai kopīga popularizēšana. Atzītām RO nav pienākuma iepriekš vai *ex post* paziņot par šā noteikuma izmantošanu. Tiek pieņemts, ka lielākā daļa organizāciju šo noteikumu savās darbībās izmanto, pamatojoties uz pašnovērtējumu.

2024. gadā ES bija 2894 atzītas RO un 90 atzītas ROA[14]. Daudzās nozarēs RO nav atzītas TKO regulas nozīmē, lai gan daudzas no tām atbilst atzīšanas kritērijiem; tās plāno ražošanu vai laiž tirgū savu biedru produktus, savu biedru vārdā risina sarunas par lauksaimniecības produktu piegādes līgumiem, negūstot labumu no izslēgšanas no konkurences noteikumiem[15].

[14] Pamatojoties uz paziņojumiem, kurus dalībvalstis līdz 2025. gada jūnijam iesniegušas, ievērojot 5. panta 1. punktu Komisijas Deleģētajā regulā (ES) 2016/232 (2015. gada 15. decembris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz konkrētiem ražotāju sadarbības aspektiem (OV L 044, 19.2.2016., 1. lpp.).

[15] Šajā sakarā skatīt Komisijas skaidrojumu par neatzīto RO priekšlikumu, ko publicējusi Padome: WK 3897/2025 INIT, pdf, Komisijas dienestu darba dokuments attiecībā uz lauksaimnieku pozīcijas stiprināšanu pārtikas piegādes ķēdē, kas pievienots dokumentam "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulas (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2021/2115 un (ES) 2021/2116 groza attiecībā uz lauksaimnieku pozīcijas stiprināšanu pārtikas piegādes ķēdē" (COM(2024) 577 final/2).

2.2. Vertikālā sadarbība (TKO regulas 210. un 172.b pants)

TKO 210. pants

210. pantā teikts, ka LESD 101. panta 1. punktu nepiemēro atzītas starpnozaru organizācijas (SO) nolīgumiem, lēmumiem vai saskaņotajām darbībām, kas nepieciešami, lai sasniegtu TKO regulas 157. panta 1. punkta c) apakšpunktā[16] uzskaitītos SO mērķus, un kas nav nesaderīgi ar ES noteikumiem saskaņā ar 210. panta 4. punktu[17].

Šādi nolīgumi, lēmumi un saskaņotas darbības, kas atbilst TKO regulas 210. panta nosacījumiem, nav aizliegti, un iepriekšējs lēmums, kas atļautu to piemērošanu, nav nepieciešams. Izslēgšanu piemēro uz attiecīgo organizāciju pašnovērtējuma pamata. Tomēr ir iespējams lūgt Komisijas atzinumu par nolīgumu, lēmumu un saskaņotu darbību saderību ar 210. pantu[18]. Pašlaik ES ir 134 atzītas SO.

Kopš 2018. gada Komisija ir izskatījusi četras vertikālās sadarbības lietas saskaņā ar 210. pantu[19]; trīs attiecās uz cenu rādītājiem, viena bija saistīta ar tirdzniecības standartiem. Visos gadījumos Komisija konstatēja, ka pasākumus var atzīt par saderīgiem ar ES tiesībām, jo tie neatbilst 210. panta 4. punkta nosacījumiem.

Pirmkārt, 2019. gadā *Centre national interprofessionnel de l'économie laitière* (*CNIEL*), kas ir piena un piena produktu nozarē atzīta SO, ierosināja[20] izveidot tirgus infopaneli, kas ietvertu 26 ekonomiskos rādītājus, kuri aptver tādus aspektus kā piena un piena produktu apjoms, cena, izmaksas un uzcenojums dažādos piegādes ķēdes posmos, un tirgus novērošanas centru, kas

[16] Kā arī līdzīgi mērķi olīvu un tabakas nozarē.

[17] Šie nosacījumi cita starpā ietver cenu noteikšanas vai tirgus sadalīšanas neesību.

[18] TKO regulas 210. pants 2021. gada decembrī tika grozīts ar Regulu (ES) 2021/2117, ar kuru tika ieviestas izmaiņas iepriekšējā procedūrā, tai skaitā tika atcelta iepriekšējā sistēma, kas paredzēja iepriekšēju paziņošanu Komisijai par nolīgumiem, lēmumiem un saskaņotām darbībām, un ieviesta iespēja pieprasīt atzinumu.

[19] Par trim citām lietām Komisija lēmumu pieņēma pirms 2018. gada. 2017. gadā Komisija konstatēja, ka *Comité national interprofessionnel de la Pomme de Terre* (*CNIPT*) iesniegtais pieprasījums par kartupeļu cenu rādītājiem ir saderīgs ar TKO regulas 210. pantu: 1f9b4fda-8007-4b9b-9c06-56c7956be36a_fr; 2015. gadā Komisija izskatīja *CNIEL* iesniegto paziņojumu par piena maksājumu shēmām un iebildumus necēla: a1002532-be97-43c3-ab5e-7a5c023b754c_en; 2013. gadā Komisija izskatīja *CNIEL* iesniegto nolīgumu par piena un piena produktu ekonomiskajiem rādītājiem un atzina to par saderīgu ar ES tiesībām: 29301f3c-dd63-48a0-aa42-b60fd5845147_fr.

[20] Komisijas atzinumu skatīt: *9160b4d9-6168-4c10-b6a4-314d7849a58b_en.

koncentrētos uz sešiem tradicionālā, bioloģiskā un kalnu apvidu piena ražošanas izmaksu un pašizmaksas rādītājiem.

Otrkārt, 2021. gadā Komisija izskatīja pasākumu, ko ierosinājusi *Association Interprofessionnelle de la Banane* (*AIB*), kas ir banānu nozarē atzīta SO[21]. Pasākuma mērķis bija izveidot un izplatīt tirgus rādītāju vairumtirdzniecības posmā Francijas kontinentālajā daļā, lai tirgus dalībniekus informētu par to banānu cenu izmaiņām, kurus vairumtirgotāji pārdod mazumtirgotājiem, un par sabiedriskās ēdināšanas iestāžu, restorānu un centralizēto iepirkumu struktūru pirkumiem.

Treškārt, tajā pašā gadā Komisija izskatīja *CNIEL* pieprasījumu izveidot un izplatīt tirgus rādītāju četriem sieriem ar aizsargātu cilmes vietas nosaukumu (ACVN) ("Cantal", "Auvergne blue", "Ambert" un "Saint-Nectaire") un to blakusproduktiem (sviests un sūkalu pulveris) Overņas reģionā Francijā[22].

Visos trijos gadījumos tirgus rādītāju mērķis bija, sniedzot tirgus dalībniekiem plašu un visaptverošu informāciju, uzlabot tirgus pārredzamību. Regulāri pieejami rādītāji samazinātu informācijas asimetriju un cenu svārstīgumu, uzlabojot izpratni par tirgu visos posmos. Savukārt labākas zināšanas par tirgus tendencēm ļautu piegādes ķēdes dalībniekiem pieņemt informācijā balstītus lēmumus par ražošanu un investīcijām.

Visbeidzot, 2024. gadā Komisija novērtēja lūgumu sniegt atzinumu par to, vai laišanai Francijas tirgū ražotu un paredzētu ābolu klasificēšana pēc svara ir saderīgs pasākums[23].

Vienošanās šajā gadījumā paredzēja sasniegt vairākus galvenos mērķus saskaņā ar TKO regulas 157. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Tas palielināja šīs SO biedru zināšanas un tirgus pārredzamību, ar kopīgas mērvienības palīdzību standartizējot tirgus datus, tātad uzlabojot paredzamību augšposma tirgus dalībniekiem un vienkāršojot attiecības tirgus lejasposmā. Tas veicināja labāku koordināciju, laižot produktus tirgū, pieņemot klasificēšanu pēc svara, kas

[21]Komisijas atzinumu skatīt: agriculture.ec.europa.eu/document/download/cab818ee-c187-4a14-8635-a9fda51a9cc9_en?filename=c-2021-1437-commission-decision_en.pdf.

[22] Komisijas atzinumu skatīt: f033b677-0932-4fee-8b83-85e7a0caa63c_en.

[23] Komisijas atzinumu skatīt: 3e7b4934-d539-41ca-8228-b0a8721b449a_en.

racionalizē tirdzniecības noteikumus un mazina nenoteiktību vai konfliktus starp tirgus dalībniekiem. Tajā bija paredzēti arī izmēra diapazoni, kas pārklājās, tātad tirgus dalībnieki varēja izvēlēties pārdošanas segmentu, kurā tie vēlas izvietot savus produktus atkarībā no pieprasījuma. Šī pieeja ļāva novērst neskaidrības un optimizēt pārdošanu. Vēl tā palīdzēja visā ražošanas un tirdzniecības procesā uzlabot kvalitāti, mazinot risku, ka āboli svēršanas laikā varētu tikt saspiesti, un vienlaikus ļaujot tirgus dalībniekiem ņemt vērā produkta blīvumu un cukuru saturu, lai garantētu, ka tirgū laistie produkti ir gatavi. Nolīgums palīdzēja samazināt un apsaimniekot atkritumus, ierobežojot manipulācijas iegādes laikā, tādējādi samazinot produktu kvalitātes pasliktināšanos un zudumus un vienlaikus apmierinot patērētāju vēlmes.

TKO regulas 172.b pants

Saskaņā ar 172.b pantu atzītas SO, kas darbojas vīna nozarē, var izdot neobligātus cenu norādījumu rādītājus tādu vīnogu pārdošanai, kas paredzētas ar ACVN vai ar aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi (AĢIN) apzīmētu vīnu ražošanai, ar noteikumu, ka šādi norādījumi nelikvidē konkurenci attiecībā uz būtisku attiecīgo produktu daļu.

Saskaņā ar šo noteikumu nav pienākuma šos pasākumus paziņot Komisijai, un, ciktāl Komisijai zināms, šis noteikums līdz šim nav īstenots.

2.3. Ilgtspējas nolīgumi (TKO regulas 210.a pants)

Ar Regulu (ES) 2021/2117[24] TKO regulā tika ieviests jauns noteikums (210.a pants), lai no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas jomas izslēgtu nolīgumus starp ražotājiem vai starp ražotājiem un citiem agropārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem (piemēram, pārstrādes vai izplatīšanas līmenī), kuru mērķis ir sasniegt ilgtspējas standartu, kas ir augstāks par ES vai valsts tiesību aktos noteikto. Tas stājās spēkā 2021. gada decembrī.

[24] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/2117 (2021. gada 2. decembris), ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju, (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām, (ES) Nr. 251/2014 par aromatizētu vīna produktu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un (ES) Nr. 228/2013, ar ko ievieš īpašus pasākumus lauksaimniecības jomā attālākajiem Eiropas Savienības reģioniem (OV L 435, 6.12.2021., 262. lpp.).

Lai gūtu labumu no šīs izslēgšanas, tirgus dalībniekiem jācenšas sasniegt augstākus standartus, kuru mērķis ir veicināt: i) vides aizsardzību; ii) pesticīdu lietošanas vai rezistences pret antimikrobiāliem līdzekļiem samazināšanu; iii) dzīvnieku veselību un labturību. Minētajos gadījumos tirgus dalībniekiem ir atļauts noslēgt nolīgumus, kas citādi ietilptu LESD 101. panta 1. punkta darbības jomā, taču ar noteikumu, ka visi konkurences ierobežojumi, par kuriem tajos vienojas, ir obligāti nepieciešami, lai sasniegtu vēlamos ilgtspējas standartus.

Komisija 2023. gada decembrī pieņēma pamatnostādnes par 210.a panta piemērošanas nosacījumiem[25]. Tajās sniegti detalizēti norādījumi par to, kā interpretēt izslēgšanu, kā arī daudzi piemēri par iespējamiem nolīgumiem, kas ietilptu darbības jomā.

Nolīgumi, lēmumi un saskaņotas darbības, kas atbilst 210.a panta nosacījumiem, nav aizliegti, un iepriekšējs lēmums par tiem nav vajadzīgs. Izslēgšanas piemērošanas pamatā ir pašnovērtējums. Tomēr ražotāji var lūgt Komisijas atzinumu par nolīgumu, lēmumu un saskaņotu darbību saderību ar 210.a pantu.

2025. gada jūlijā Komisija pirmo atzinumu saskaņā ar 210.a pantu sniedza par ilgtspējas nolīgumu Francijas vīna nozarē[26]. Nolīguma mērķis ir saglabāt pašreizējo ilgtspējas līmeni, kas Oksitānijā vīna nozarē sasniegts, piemērojot bioloģiskās un augstas vidiskās vērtības ((*haute valeur environnementale*) *HVE*) standartus. Sakarā ar krīzi, kas ietekmē Francijas vīna tirgu, pastāv risks, ka šo ilgtspējīgāko vīnu ražotāji pāriet uz ekonomiski pievilcīgāku tradicionālo vīna ražošanu vai aiziet no tirgus, piemēram, izmantojot nacionālo izaršanas programmu. Lai šo risku ierobežotu, nolīgumā ir noteikta neobligāta orientējošā cena nefasēta vīna iegādei tādā līmenī, kas sedz izmaksas un peļņas maržu līdz 20 %. Komisija konstatēja, ka nolīgums ir saderīgs ar 210.a pantu.

[25] Komisijas pamatnostādnes par lauksaimniecības produktu ražotāju ilgtspējas nolīgumu izslēgšanu no Līguma par Eiropas Savienības darbības 101. panta piemērošanas saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1308/2013 210.a pantu (OV C 1446, 8.12.2023.).

[26] Komisijas atzinumu skatīt: 86f5a339-ee2d-430f-8e29-5fb56770ba14_en.

2.4. Krīzes pasākumi (TKO regulas 222. pants)

222. pants ļauj Komisijai būtiskas tirgu nelīdzsvarotības periodos pieņemt īstenošanas aktus par to, ka LESD 101. panta 1. punktu nepiemēro konkrētiem lauksaimnieku, lauksaimnieku apvienību, atzītu RO, ROA un SO nolīgumu un lēmumu veidiem, ar noteikumu, ka šādi nolīgumi un lēmumi neapdraud iekšējā tirgus pienācīgu darbību un to mērķis ir vienīgi stabilizēt attiecīgo nozari.

2024. gada 22. janvārī Komisija Eiropas Parlamentam un Padomei iesniedza atsevišķu ziņojumu[27] par krīzes pasākumu, t. sk. saskaņā ar 222. pantu pieņemto pasākumu, izmantošanu laikā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2023. gada beigām.

Kopš laikposma, kuru aptvēra minētais ziņojums, citi pasākumi saskaņā ar 222. pantu nav pieņemti.

2.5. Piedāvājuma pielāgošana (TKO regulas 166.a, 167. un 167.a pants)

TKO regulas 166.a pants

166.a pants atļauj atzītai RO, atzītai SO vai ražotāju grupai, kas saistīta ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, lūgt dalībvalsti noteikt saistošus piegādes regulējuma noteikumus ACVN/AĢIN produktiem. Šis pants, kas ieviests 2021. gadā, aizstāj iepriekšējos noteikumus par sieru (150. pants) un šķiņķi (172. pants) un attiecas uz visiem lauksaimniecības produktiem, kuriem ir ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

Laikposmā, uz kuru attiecas šis ziņojums, ir bijuši vairāki gadījumi, kuriem piemēro pirms 2021. gada spēkā esošos noteikumus, kā arī jaunajiem noteikumiem atbilstoši gadījumi, par kuriem Komisijai paziņots attiecībā uz piena un piena produktu nozari un kuri aptver šādus ACVN vai AĢIN: "Asiago", "Grana Padano" un "Parmigiano Reggiano" Itālijā un "Reblochon",

[27] Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Saskaņā ar TKO regulas 219.–222. pantu pieņemto krīzes pasākumu izmantojums" (COM(2024) 12 final).

“Gruyère”, “Raclette de Savoie”, “Tomme de Savoie”, “Emmental de Savoie”, “Abondance”, “Beaufort” un “Comté” Francijā[28].

Noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt ar ACVN vai AĢIN apzīmētu kvalitatīvu produktu pievienoto vērtību, tika ieviesti attiecībā uz diviem gaļas (šķiņķa) produktiem, proti, “Prosciutto di Parma” (no 2017. gada 28. decembra līdz 2020. gada decembrim)[29] un “Prosciutto di San Daniele” (no 2021. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim)[30]. Noteikumi attiecībā uz abiem produktiem ir pagarināti līdz 2026. gadam[31].

Pasākumu galvenais mērķis ir attiecīgo ar ACVN/AĢIN apzīmēto produktu piedāvājumu pielāgot pieprasījumam. Pastāvīgi uzraugot ražošanas un tirgus attīstību un koriģējot produkcijas apjomus, mērķis ir novērst būtisku piedāvājuma un pieprasījuma nelīdzsvarotību, kas izraisa svārstības un pamatīgi iespaido visu piegādes ķēdi. Pasākumu mērķis ir veicināt arī produkciju ar pievienoto vērtību un nodrošināt, ka ražotāji saņem taisnīgu atlīdzību. Tajā pašā laikā tas lielā mērā palīdz nodrošināt produkta pieejamību tirgū.

TKO regulas 167. pants

Saskaņā ar 167. pantu ražotājas dalībvalstis noteiktos apstākļos var paredzēt tirdzniecības noteikumus, ar kuriem regulē piedāvājumu, jo īpaši ar atzītu SO lēmumiem, lai uzlabotu un stabilizētu kopīgā vīna tirgus darbību.

Spānija 2020. gadā paziņoja par pasākumu[32], ar ko paredz vispārēju noteikumu, ar kuru ierobežo maksimālo ražas iznākumu zemesgabalos, kas paredzēti vīna ražošanai ārpus ACVN vai AĢIN[33]

---

[28] Attiecībā uz “Asiago”: *NOTIFICA PIANO REGOLAZIONE OFFERTA FORMAGGIO ASIAGO DOP*, attiecībā uz “Grana Padano”: *Notifica piano regolazione offerta formaggio grana padano DOP*, attiecībā uz “Parmigiano Reggiano”: *Regulation of supply Parmigiano Reggiano*, attiecībā uz “Reblochon”, “Gruyère”, “Raclette de Savoie”, “Tomme de Savoie”, “Emmental de Savoie”, “Abondance”, “Beaufort” un “Comté”: e8eac044-1136-4a7d-bdfb-95ecc89eb42a_en.

[29] *Masaf – Decreto 28 dicembre 2017*.

[30] *Masaf – Decreto approvazione del piano di regolazione dell'offerta del prosciutto San Daniele DOP* – 2021-2023.

[31] https://www.prosciuttodiparma.com/wp-content/uploads/2024/01/Piano-di-Regolazione-dellOfferta-2024-2026-29-gennaio.pdf, https://www.regione.fvg.it/rafvg/export/sites/default/RAFVG/economia-imprese/agricoltura-foreste/FOGLIA32/allegati/Piano_Regolazione_Offerta_2024-2026_REV_01.pdf.

[32] *Real Decreto 557/2020, de 9 de junio*.

tvēruma (18 000 kg/ha sarkanvīnam un 20 000 kg/ha baltvīnam), un nosaka lielākos zemesgabalos novākto vīnogu iespējamos izmantošanas veidus. Šie noteikumi 2020. gadā tika ieviesti kā papildu noteikumi Spānijas 2014. gada dekrētā, ar ko vispārīgi īsteno 167. pantu[34].

Francija paziņoja, ka attiecīgajā periodā ir pieņēmusi vairākus tirdzniecības noteikumus, lai veidotu rezerves krājumus ar daļu no bāzes vīniem, kas ražoti Šampaņā[35], Langdokā[36] (2020) un Konjakā[37] (2019).

TKO regulas 167.a pants

Ar Regulu (ES) 2020/2220[38] TKO regulā tika ieviests 167.a pants, kas atļāva ražotājām dalībvalstīm paredzēt tirdzniecības noteikumus, kuru mērķis ir regulēt piedāvājumu, lai uzlabotu un stabilizētu kopīgā olīveļļas tirgus darbību. Nekādus saskaņā ar šo pantu pieņemtus lēmumus dalībvalstis Komisijai nav paziņojušas.

3. Komisijas un valsts konkurences iestāžu (VKI) veiktās izmeklēšanas lauksaimniecības nozarē

Laikā no 2017. gada jūlija līdz 2025. gada jūlijam konkurences iestādes ES[39] lauksaimniecības nozarē pabeidza aptuveni 110 izmeklēšanas un 20 izmeklēšanas joprojām turpinās, kas kopā ir 130 izmeklēšanas. Visvairāk izmeklēšanu veica konkurences iestādes Grieķijā (27 lietas), kam sekoja Komisija (12 lietas) un Francija (12 lietas), Dānija (11 lietas) un Austrija (10 lietas).

---

[33] Maksimālais ražas iznākums vīniem, kas aizsargāti ar cilmes vietas nosaukumu vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ir noteikts to produkta specifikācijā.

[34] *Real Decreto 774/2014, de 12 de septiembre*.

[35] *Arrêté du 18/10/2017*, *Arrêté du 03/10/18*, *Arrêté du 9/12/19*, *Arrêté du 13/03/20*.

[36] *Arrêté du 11/02/20*.

[37] *Arrêté du 25/11/2019*.

[38] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/2220 (2020. gada 23. decembris), ar ko nosaka dažus pārejas noteikumus atbalstam no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) 2021. un 2022. gadā un ar ko attiecībā uz līdzekļiem un piemērošanu 2021. un 2022. gadā groza Regulas (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 un (ES) Nr. 1307/2013, un attiecībā uz līdzekļiem un šāda atbalsta sadalījumu 2021. un 2022. gadā groza Regulu (ES) Nr. 1308/2013 (OV L 437, 28.12.2020., 1. lpp.)

[39] Termins "konkurences iestādes" ietver gan Komisiju, gan VKI.

3.1. Galvenās produktu kategorijas/nozares, par kurām veikta izmeklēšana

Konkurences iestāžu veiktās izmeklēšanas aptver plašu lauksaimniecības produktu klāstu, taču visbiežāk izmeklēšana veikta par šādām produktu kategorijām: piens un piena produkti (25 %), augļi un dārzeņi (19 %), gaļa (13 %) un olas (6 %). Vairākas izmeklēšanas veiktas arī cukura (5 %), labības (5 %) un sēklu (4 %) kategorijās.

3.2. Izmeklēšanas subjekti

Konkurences iestāžu veiktās izmeklēšanas subjekti ir ražotāji[40] (36 %), lauksaimniecības produktu ražotāju apvienības (14 %), vairumtirgotāji (12 %), RO (9 %), individuālie lauksaimniecības produktu ražotāji (9 %), mazumtirgotāji (8 %) un dažādi citi subjekti, to vidū tirdzniecības apvienības, SO un eksportētāju apvienības (13 %).

Subjekti, par kuriem izmeklēšanas veiktas visbiežāk, ir ražotāji. Piemēram, Francijas VKI izmeklēja un pieņēma lēmumu par lielu pārtikas ražotāju vienošanos gan par cenu, ko augšposma tirgū maksā par liesu atkaulotu cūkgaļas izcirtņu (galvenokārt *jambon supérieur maigre*, ko izmanto vārītā šķiņķa ražošanā) iegādi no kautuvēm, gan par pārdošanas cenu, par kādu lejasposma tirgū, izmantojot paszīmolus vai lētos piedāvājumus, lieliem mazumtirgotājiem pārdod jēlus/žāvētus un termiski apstrādātus aukstus gaļas produktus (piemēram, desas, salami, *rosettes*, pastētes, rijetes, vārīto šķiņķi).

3.3. Lielākais izmeklēšanu avots – lauksaimnieki

Lielāko daļu izmeklēšanu konkurences iestādes uzsāka pēc savas iniciatīvas (izmantojot *ex-officio* procedūras) pēc tam, kad ar tirgus informācijas palīdzību tās uzzināja par iespējamu pret konkurenci vērstu praksi. Vēl tās izmeklēšanas sāka, pamatojoties uz sūdzībām (no piegādātājiem, konkurentiem vai klientiem).

[40] Šajā ziņojumā termins "ražotāji" apzīmē subjektus, kas ražo pārtiku, pārstrādājot vienu vai vairākas sastāvdaļas (neatkarīgi no tā, vai šīs sastāvdaļas ir vai nav lauksaimniecības produkti). Tas ietver pārstrādātājus (proti, subjektus, kas vienu vai vairākus lauksaimniecības produktus pārstrādā citos produktos).

Sūdzību iesniedzēji bija dažādi, un to vidū bija galvenokārt lauksaimniecības produktu ražotāji (24 %), ražotāji (21 %), mazumtirgotāji (16 %), lauksaimniecības produktu ražotāju apvienības (13 %), RO (11 %), privātpersonas (11 %) un vairumtirgotāji (4 %).

Dati liecina, ka lauksaimniecības produktu ražotāji vieni paši vai partnerībā (RO un ROA) ir vislielākais sūdzību avots, kas iesniedz aptuveni pusi no sūdzībām, un galu galā vissvarīgākais pretmonopola izmeklēšanu avots (ieskaitot tirgus informāciju, ko tie sniedz konkurences iestādēm). Tomēr lauksaimniecības produktu ražotāji, kas iesniedz sūdzības konkurences iestādēm, dažkārt tās arī publicē un tādējādi mazina to iespējas vākt pierādījumus par iespējamiem pārkāpumiem.

3.4. Izmeklēšanu rezultāti

Lauksaimniecības nozarē veiktajās 110 pretmonopola izmeklēšanās, kas tika pabeigtas apskatāmā perioda laikā, bija četru dažādu veidu rezultāti:

a) lēmumi par pārkāpumu un naudas sodu (aptuveni ceturtā daļa no pabeigtajām lietām), t. i., konkurences iestādes pieprasīja subjektam izbeigt pārkāpumu un maksāt naudas sodu;
b) saistību lēmumi (sešas lietas), t. i., konkurences iestādes neizdarīja secinājumu par to, vai pārkāpums ir noticis, un pieņēma lēmumu, ar ko izmeklējamā subjekta piedāvātās saistības tiek atzītas par juridiski saistošām, tādējādi novēršot jebkādas potenciālas bažas par konkurenci;
c) lietas izbeigšana bez pārkāpuma konstatēšanas (aptuveni puse no pabeigtajām lietām), t. i., konkurences iestādes pierādījumu trūkuma dēļ procedūru izbeidza izmeklēšanas sākotnējā posmā. Dažos gadījumos tas varētu būt saistīts arī ar to, ka pierādīšanas pienākuma izpildei būtu bijuši nepieciešami nesamērīgi centieni vai vajadzējis noteikt prioritātes.

Lai gan lielākā daļa izmeklēšanu beidzas bez oficiāla lēmuma, tās tomēr var būt svarīgas vairākos veidos. Pirmkārt, dažās izmeklēšanās tika noskaidrots, ka sūdzības vai bažas pārtikas piegādes ķēdē ir nepamatotas. Piemēram, pēc preses ziņojumiem Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma kritiskajā periodā Grieķijas VKI izmeklēja bažas par to, ka pret konkurenci vērsta prakse varētu būt izraisījusi konkrētu lauksaimniecības un pārtikas produktu deficītu un/vai cenu pieaugumu. VKI konstatēja, ka Covid-19 pandēmijas laikā lielveikalu ķēdēs piena un mannas

putraimu vidējās cenas būtiski nepalielinājās. Bažas, iespējams, radās dažu konkrētu cenu dēļ, kas tomēr nebija reprezentatīvas kopējai valsts situācijai.

Dažos citos gadījumos konkurences iestāžu iejaukšanās novērsa pārkāpuma izdarīšanu, kā tas bija 3.5.5. iedaļā aprakstīto protekcionisma nolīgumu gadījumā.

3.5. Izmeklēto un konstatēto pārkāpumu veidi

Konkurences iestāžu konstatēto pārkāpumu galvenos veidus var klasificēt šādi: horizontālie nolīgumi (par cenām un apjoma ierobežojumiem) (32 %), nolīgumi starp pārdevēju un pircēju par pircēja tālākpārdošanas cenu noteikšanu[41] (16 %), nolīgumi par klientu sadali (13 %), manipulācijas ar piedāvājumiem (vairāku pārdevēju veikta piedāvājumu koordinēšana) (12 %), nolīgumi par tirgus sadali (8 %), apmaiņa ar komerciāli sensitīvu informāciju (6 %), dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kas ietver konkurentu izstumšanai no tirgu domātas stratēģijass, piemēram, plēsonīgas cenas, izslēdzošas atlaides, pārmērīgas un netaisnīgas cenas (6 %). Vairākās lietās konkurences iestādes konstatēja, ka ir notikuši vairāki pārkāpumi vienlaikus. Tālākajos punktos doti šāda veida pārkāpumu piemēri.

3.5.1. Nolīgumi par cenām un/vai daudzumiem

Visbiežāk tika noslēgtas vienošanās par cenām. Pircēji vienojās par cenām un daudzumiem, tādā veidā kaitējot lauksaimniekiem. Piemēram, 2019. gada jūlijā Spānijas VKI desmit lielākajiem Spānijas un starptautiskajiem piena nozares uzņēmumiem un apvienībām, kas darbojās Spānijā, piemēroja naudas sodu par dalību piena nozares kartelī, kas pastāvēja no 2000. līdz 2013. gadam[42]. Tirgus dalībnieki apmainījās ar informāciju par govs svaigpiena iepirkuma cenām, iepirkuma apjomiem un piena pārpalikumiem. Šāda rīcība atņēma piena lopkopjiem tiesības brīvi vienoties par piena cenu, vēl vairāk vājinot viņu spēju aizstāvēt savas intereses tirgū. Līdzīgā kārtā Polijas VKI veica izmeklēšanu pret pieciem mīksto augļu (tostarp jāņogu,

[41] Prakse, kas zināma arī kā "tālākpārdošanas cenu uzturēšana".

[42] Sīkāku informāciju skatīt paziņojumā presei *plantilla nota de prensa*.

upeņu, ķiršu un plūmju) iepircējiem[43], kuri noteica to augļu iepirkuma cenas, kurus tie pirka no vietējiem augļkopjiem[44].

Vienošanās par cenām tika noslēgtas arī starp ražotājiem. Piemēram, Komisija 2000.–2013. gadā piemēroja naudas sodus par cenu noteikšanu un tirgus sadali starp Eiropas lielākajiem konservētu dārzeņu ražotājiem[45]. Attiecīgie konservētie dārzeņi bija pupas, zaļie zirnīši, zirnīšu un burkānu maisījumi un sasmalcinātu dārzeņu maisījumi (izņemot kukurūzu un sēnes), kurus konservu kārbās vai burkās un lielākoties ar paszīmoliem pārdod mazumtirgotājiem un sabiedriskajiem ēdinātājiem visā Eiropas Ekonomikas zonā. Ražotāji bija viens korporatīvs uzņēmums un divi lauksaimniecības kooperatīvi.

Citas lietas attiecās uz cenu indeksu noteikšanu. Piemēram, 2018. gadā Francijas VKI *Côtes du Rhône* reģiona vīnkopju apvienībai (*Syndicat général des vignerons réunis des Côtes du Rhône, SGVRCR*) piemēroja naudas sodu[46] 20 000 EUR apmērā par pret konkurenci vērstu praksi ar *AOC* "Côtes du Rhône"[47] apzīmētu nefasētu vīnu tirdzniecībā. Tirdzniecības apvienība – profesionāla organizācija, kas pārstāv vīndarus, – no 2010. līdz 2017. gadam īstenoja cenu noteikšanu, nosakot un izplatot saviem biedriem norādes par minimālo cenu un tām sekojošus ieteikumus par cenām, aptverot dažādas krāsas un kvalitātes vīna kategorijas. Šīs darbības, ko popularizēja ar publikācijām, informatīviem biļeteniem un sanāksmēm, veicināja vienotu cenu noteikšanu pārdošanas sarunās, kropļojot konkurenci un neņemot vērā individuālās ražošanas izmaksas.

Visbeidzot, 2021. gadā Rumānijas VKI konstatēja pret konkurenci vērstus horizontālus nolīgumus starp olu ražotājiem (pieci ražotāji un ražotāju apvienība)[48], kuru mērķis bija kontrolēt un/vai ierobežot olu piedāvājumu Rumānijas tirgū, cita starpā paredzot elementus, kas padarītu

[43] *Damex*, *Kam-Pol*, *Fructis*, *Kalbrok* un *Silver-Trans*.

[44] Polijas VKI 2026. gada martā pieņēma lēmumu, ar ko šiem mīksto augļu pircējiem piemēro naudas sodu; https://uokik.gov.pl/zmowa-przy-skupie-owocow-prezes-uokik-naklada-kary.

[45] IP_19_5911_EN.pdf.

[46] Vīna nozarē pieņemts 2018. gada 23. maija Lēmums Nr. 18-D-06.

[47] *Appellation d'Origine Contrôlée*.

[48] Decizia-oua-site.pdf.

valsts tirgu mazāk pievilcīgu olu importam. Galvenais iekšzemes piedāvājuma kontroles un/vai ierobežošanas mērķis bija novērst olu cenu kritumu.

3.5.2. Nolīgumi par tālākpārdošanas cenu noteikšanu

Nolīgumos par tālākpārdošanas cenu noteikšanu parasti bija iesaistīts ražotājs un viens vai vairāki mazumtirgotāji vai vairumtirgotāji. Piemēram, 2018. gadā margarīna un sviesta ražošanas un pārdošanas nozarē Grieķijas VKI piemēroja naudas sodu uzņēmumam *Minerva S.A.*, jo tas ar vairākiem saistītiem vairumtirgotājiem/izplatītājiem bija vienojies par cenām, par kādām *Minerva* produktus pārdod tālāk[49].

3.5.3. Tirgu sadale

Nīderlandes VKI 2023. gadā konstatēja, ka četri svaigu burkānu piegādātāji savā starpā ir sadalījuši pārdošanas tirgu rūpnieciskajiem klientiem (konservētu un saldētu pārtikas produktu ražotājiem) Nīderlandē, Beļģijā un Vācijā. Piegādātāji bija vienojušies arī par dažām savstarpējām piegādēm un kompensācijām.

3.5.4. Manipulācijas ar piedāvājumiem

Manipulācijas ar piedāvājumiem parasti ietvēra vairāku pārdevēju koordināciju attiecībā uz piedāvājumiem, ko tie iesniedz pircēja organizētā konkursā. Piemēram, 2022. gada lēmumā Horvātijas VKI konstatēja, ka četri vairumtirgotāji konkursā, ko organizēja sociālās aprūpes iestāde (*Dobri dom*), kura Zagrebā sniedz zupas virtuves pakalpojumus, bija saskaņojuši savus piedāvājumus, kas aptvēra 14 pārtikas produktu grupas. Izmantojot šo praksi, vairumtirgotāji izraudzījās uzvarētājus dažādās iepirkuma daļās, galu galā paaugstinot būtisko pārtikas produktu cenas iedzīvotājiem, kuri atrodas sarežģītā ekonomiskajā situācijā[50]. Arī Grieķijas VKI 2018. gadā konstatēja, ka kooperatīvs (*Friesland Campina Hellas*) un uzņēmums (*Mandrekas*) ir koordinējuši savus piedāvājumus piena produktu publiskā iepirkuma konkursos, proti,

[49] ioei_tm_i_i_o_i_i_i_.pdf.

[50] "*CCA* atklāj pirmo karteli manipulācijām ar piedāvājumiem publiskā iepirkuma jomā", AZTN. https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2022/06/UPI-034-0317-01021-.pdf.

atturējušies vienlaikus piedalīties publiskā iepirkuma konkursos[51]. Zviedrijas VKI 2020. gadā konstatēja, ka piedāvājumu koordinēšana attiecas arī uz piena produktiem lietā, kurā iesaistīts uzņēmums *ARLA Foods AB*[52].

3.5.5. Nolīgumi par tirgus ģeogrāfisko sadali, protekcionisma nolīgumi

Visizplatītākais tirgus ģeogrāfiskās sadales veids bija tā dēvētie "protekcionisma nolīgumi". Šie nolīgumi tika noslēgti tikai starp mazumtirgotājiem vai starp tirgus dalībniekiem dažādos piegādes ķēdes posmos, lai dotu priekšroku produktiem no to dalībvalstīm. Komisija kopā ar VKI uzsāka vairākas izmeklēšanas par dažādām "hartām" un līdzīgām veicināšanas iniciatīvām Beļģijā, Bulgārijā, Francijā un Latvijā. Šīs iniciatīvas bija ļoti agrīnā posmā, un konkurences iestāžu iejaukšanās rezultātā tās tika grozītas, lai izslēgtu citu dalībvalstu produktu diskriminēšanu un tātad arī iekšējā tirgus sadrumstalotību.

Turklāt bija daži ģeogrāfiskās tirdzniecības platības piešķiršanas gadījumi: pēc Austrijas VKI pieprasījuma Austrijas Karteļu tiesa 2023. gadā pieņēma lēmumu, kurā konstatēja, ka divi cukura ražotāji, proti, *Südzucker AG* un *Nordzucker AG*, ir pārkāpuši LESD 101. pantu, veicot saskaņotas darbības rūpnieciskā cukura tirgū, jo īpaši tiem savā starpā noslēdzot nolīgumu par atsevišķu ģeogrāfisko pārdošanas teritoriju saglabāšanu (attiecīgi Austrijā un Vācijā), tādējādi ierobežojot konkurenci un ietekmējot pārrobežu tirdzniecību[53].

3.5.6. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana

Izmeklēšanas priekšmets bija attiecības starp lauku saimniecībām un kooperatīviem un lauksaimnieku brīvība izvēlēties kooperatīvu, kurā iestāties. Piemēram, Vācijas VKI veiktās izmeklēšanas[54] rezultātā Vācijas lielākais piensaimniecības kooperatīvs *Deutsche Milchkontor* (*DMK*) 2018. gadā mainīja piegādes nosacījumus un samazināja uzteikuma termiņu piena

---

[51] *Δελτίο Τύπου – Διευθέτηση υπόθεσης*.

[52] Zviedrijas Konkurences iestāde uzsāk tiesvedību pret *Arla Foods* par nelikumīgu sadarbību | Zviedrijas Konkurences iestāde; *Arla Foods* nav piešķirta iecietība lietā par nelikumīgu sadarbību | Zviedrijas Konkurences iestāde.

[53] Karteļu tiesa pēc *AFCA* lūguma piemēro *Südzucker AG* naudas sodu 4,2 miljonu EUR apmērā; lēmums ir galīgs: BWB Bundeswettbewerbsbehörde.

[54] *Bundeskartellamt* – Sākumlapa – Tiesvedība pret piena ražotāju *DMK* pārtraukta.

piegādei no 24 uz 12 mēnešiem, tādējādi sniedzot lauksaimniekiem vairāk iespēju izvēlēties kooperatīvu un piegādes nosacījumus.

Citi dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumi attiecās uz pārmērīgu cenu noteikšanu. Kipras VKI 2022. gadā konstatēja, ka Kipras Liellopu audzētāju organizācija ir ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli, nosakot pārmērīgas cenas nākamajā tirgus posmā (piensaimniecībā).

4. VKI konsultācijas un uzraudzības darbības lauksaimniecības nozarē

VKI pēc lauksaimniecības tirgus dalībnieku pieprasījuma sniedza arī konsultācijas par konkurences noteikumu piemērošanu. Attiecīgajā periodā VKI saņēma 53 šādus pieprasījumus attiecībā uz lauksaimniecības nozari.

Būtiska VKI darba daļa ietver arī uzraudzības darbības. Attiecīgajā periodā VKI īstenoja **22** nozaru izpētes pasākumus par konkurences noteikumu piemērošanu lauksaimniecības nozarei. Šāds darbs parasti ietver izmeklēšanu nozarē, ziņojumu pieņemšanu un interešu aizstāvības pasākumus.

Konkrētāk, VKI vairākas reizes apspriedās par ilgtspējas nolīgumiem. Turpinājumā doti daži piemēri.

- Vācijas VKI atbildēja uz septiņiem pieprasījumiem apsriesties par ilgtspējas nolīgumiem, tostarp uz notiekošo apspriešanos gaļas nozarē, izmantojot iniciatīvu *InitiativeTierwohl*[55] (kurā Vācijas VKI pausto bažu dēļ puses nolēma no 2024. gada atcelt obligāto prēmiju, kas pircējiem jāmaksā iesaistītajiem lauksaimniekiem un ko dēvē arī par dzīvnieku labturības piemaksu), un četriem pabeigtiem apspriešanās procesiem par kakao, augu, banānu un piena nozari.

- Francijas VKI atbildēja uz diviem pieprasījumiem sniegt neoficiālus norādījumus: i) vienā gadījumā tos pieprasīja divas tirdzniecības apvienības (*Coopération Agricole*

[55] Iniciatīva *Tierwohl* ir projekts, kura pamatā ir vienošanās starp lauksaimniecības, gaļas ražošanas un pārtikas mazumtirdzniecības nozarēm un kura mērķis ir lauksaimniecības dzīvnieku īpašniekus atalgot par dzīvnieku turēšanas apstākļu uzlabošanu.

Nutrition Animale un *Syndicat National de l'Industrie de la Nutrition Animale*) par metodiskās rokasgrāmatas projektu, kura mērķis ir aprēķināt salikta sastāva pārtikas vidisko pēdu un, konkrētāk, to siltumnīcefekta gāzu pēdu[56]; ii) otrā gadījumā tos pieprasīja apvienība *Pour une Agriculture du Vivant* par projektu, kura mērķis ir lauksaimniekiem Francijas teritorijā palīdzēt, finansējot un nodrošinot viņu pāreju uz videi draudzīgāku praksi[57] (kas nozīmētu TKO regulas 210.a panta piemērošanu).

- Nīderlandes VKI sniedza atbildes divos apspriešanās procesos: i) vienu no tiem pieprasīja *Stitchting Milieukeur* – organizācija, kas izstrādā un pārvalda Nīderlandes kvalitātes zīmju kritērijus laukaugiem, augļiem un dārzeņiem, pienam, olām, dekoratīvajiem augiem (ziediem, augiem, kokiem, puķu sīpoliem u. c.) un gataviem un pārstrādātiem pārtikas produktiem, proti, attiecībā uz nolīgumu par nepārstrādātiem kartupeļiem, dārzeņiem un augļiem; un ii) otru pieprasīja *Tuinbranche Nederland* – uzņēmumu apvienība, kas darbojas ziedu nozarē.

5. Noslēguma piezīmes

Lai nodrošinātu Līgumā noteikto KLP mērķu sasniegšanu, izšķiroša nozīme ir veselīgai konkurencei lauksaimniecības nozarē. Lauksaimniecības nozarē ir pieņemti vairāki izņēmumi no konkurences noteikumiem, kuri galvenokārt vērsti uz lauksaimnieku pozīcijas stiprināšanu un līdzsvarošanu agropārtikas piegādes ķēdē. Ir svarīgi, lai lauksaimnieki aktīvi izmantotu pieejamos mehānismus un gūtu labumu no to sagādātajām priekšrocībām. Šajos satvaros joprojām ir ievērojams neizmantots potenciāls, kam jāpievērš lielāka uzmanība. Konkrētāk, izņēmumi no konkurences noteikumiem sagādā lauku saimniecībām iespēju ar RO un ROA starpniecību organizēt produktu ražošanu un piegādi. Šādas organizācijas ne tikai gūst labumu no izņēmumiem no konkurences noteikumiem, bet arī saņem finansiālu atbalstu no KLP līdzekļiem. Turklāt tās piedāvā strukturālus instrumentus, kas ļauj lauksaimniekiem ar vienlīdzīgākiem nosacījumiem piedalīties komercattiecībās ar to piegādātājiem un pircējiem, kā arī pārvaldīt

[56] Neoficiāli norādījumi 25-DD-01 (2025. gada 29. janvāris) par sistēmas izveidi ar agroekoloģisko pārkārtošanos saistīto papildu izmaksu un risku kolektīvai finansēšanai.

[57] Neoficiāli norādījumi 25-DD-01 (2025. gada 29. janvāris) par sistēmas izveidi ar agroekoloģisko pārkārtošanos saistīto papildu izmaksu un risku kolektīvai finansēšanai.

riskus un investīcijas un risināt problēmas. Tajā pašā laikā konkurences iestāžu panāktā izpilde ir ļāvusi apturēt un novērst praksi, kas kaitē lauksaimniekiem, kad tie pērk vai pārdod. Izņēmumi no konkurences noteikumiem turpina attīstīties, vienlaikus saglabājot KLP orientāciju uz tirgu. Komisijas 2024. gada priekšlikumā[58] tika apzinātas papildu iespējas stiprināt lauksaimnieku pozīciju ķēdē. Laikā, kad turpinās koncentrācija gan augšposma (vajadzīgie ielaidresursi), gan lejasposma (pārtikas nozare) piegādes ķēdē, godīga un efektīvi īstenota konkurences sistēma joprojām ir būtiska, lai lauksaimnieki saņemtu pareizu atlīdzību par savu darbu, vienlaikus nodrošinot piegādi par samērīgām cenām patērētājiem saskaņā ar KLP mērķiem, kas noteikti LESD.

[58] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulas (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2021/2115 un (ES) 2021/2116 groza attiecībā uz lauksaimnieku pozīcijas stiprināšanu pārtikas piegādes ķēdē (2024/0319 (COD)).